

Muusikaleht

NR. 3

MÄRTS 1991

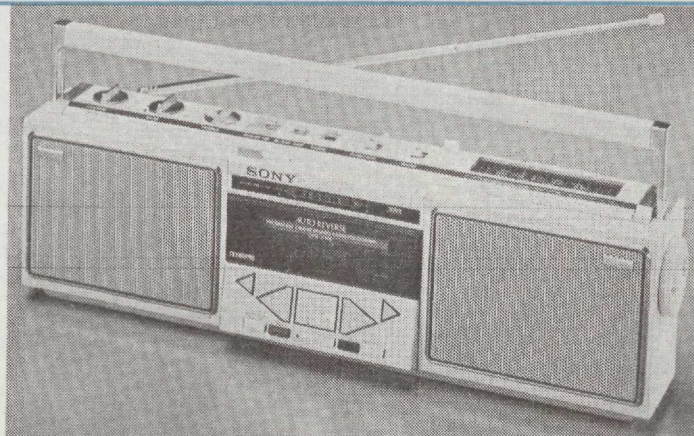
Too frakis härrasmees (N. JÄRVI) peaks just nüüd, märtsi keskpaiku juhata-
ma New Yorgi Filhar-
moonikuid, kavas ta-
vakohaselt üks
autor Eestistki,
sedakorda
J. RÄÄTS.

Täna numbris:

- Muusikaelu 70 aasta eest
- Moore jätkub
- Pavarotti lõpetab
- Kallastu paneb ette
- Elleri-konkursi kaja

Selline paarisaja-
margane abimees
kuluks igale muu-
sikahuvilisele ära.
Firma „Sony“ ga-

ranteerib kvalitee-
di. Firmast lähe-
malt mõne numbri
pärast.

MITMESUGUST

○ Menükaks on kujunenud saksa helilooja York Hölleri Bulgakovi-ooperi „Meister ja Margarita“ saatust. Teos tuli esiettekandele Pariisis 1989. aastal ja pälvis Prantsuse Teatri- ja muusikakriitike Liidu preemia aasta parima esietendusena. Lõppenud aastal sai ooper aga Hamburgi Körberi-Fondi Rolf Liebermanni nimelise preemia kui alates 1987. aastast Euroopas esietendunud parim ooperiteos. Helilooja kodumaal pole „Meister ja Margarita“ veel publiku ette jõudnud.

York Höller on sündinud 1944. a., olnud Bernd Alois Zimmermanni õpilane, aastast 1971 töötanud koos Karlheinz Stockhauseni-ga. Aastast 1976 on York Höller Kölni Kõrgema Muusikakooli kompositsiooniprofessor.

○ Ligemale pooleteise aasta pärast korraldatakse Espoos esmakordne rahvusvaheline koorifestival. Kontsertide põhipaigaks on Espoo kultuurikeskuse kuulus „Tapiola-saal“. Kunstiliseks juhiks on määratud Erkki Pohjola, Tapiola lastekoori kauaaegne peadirigent ning Espoo Muusikakooli rektor. Esmakordselt pidustusele on festivalikomitee mõelnud kutsuda 6–8 heatasemelist välismaa ning 2–4 head soome koori.

○ Londonis leiab aset esmakordne rahvusvaheline võistlus keelpillikvartettidele, s.o.

juba aprillis. Ettevõtmise algatajaks on ei keegi muu kui kuulus maestro Yehudi Menuhin. Tegemist pole päris tavalise konkursiga, sest siia juurde kuuluvad veel sümfoosion ja kursused osalenu-tele. Kursusi on kutsutud juhendama väga nimekad õppejõud.

○ Itaalia nimekas dirigent Giuseppe Sinopoli avaldas ajalehele „L'Unita“ antud intervjuus, et asub Dresdeni Riigikapelli kunstilise juhi ja peadirigendi ametisse — 1992. aastast. Enne seda on tal hulk lühemaid lepinguid, mis kõik on seotud ooperiga. Niisiis jääb Sinopolil kontserdidirigendina ülesastumiseks väga vähe võimalusi — maailma nimekamad ooperimajad on lausa järjekorras, et saada Giuseppe Sinopolit endale kui Verdi või Wagneri ooperite dirigenti.

○ Uсна hiljuti avati Pariisis uus suur ooperimaja „Opera Bastille“. Möödunud sügisel algas seal esimene täispikk hooaeg ja selle esimeseks esietenduseks oli Verdi „Othello“. President Mitterrand on nimetanud seda „rahvaopera-riks“, tegelikult on kõnesolev suurim moodsamatest ooperimajadest tänapäeval. „Ooperi tiptunniks“ nimetatud lavastust oli kutsutud kunstilisel kujundama naiskunstnik — Petrika Ionesco. Dirigendipuldus on Myung Whun Chung, suured ovatsioonid teenis tippsoolistide kolmik: Othello osas Plácido Domingo, Desdemonana noor amee-

rika sopran Kallen Esperian ning Jago osas Renato Bruson.

Muuseas — „Opera Bastille“ suurejoonelist ava-gala-kontserti 14. juulil 1989. aastal kutsuti lavastama Robert Wilson. Wilson on tulnud ameeriklaste sõnateatri poolt ning tuntud „moodsa lavastajana“. Ta on oopereid välja toonud Itaalias, Prantsusmaal ja Saksamaal.

○ Wuppertali tantsuteatri kunstiline juht Pina Bausch sai riikliku preemia Põhja-Rheini-Westfaali Liidumaa poolt kui maailma juhtivam moodsale tantsuteatrile pühendunud koreograaf. Ega Liidumaa riiklikke preemiaid pole muusikute poolele kuigi tihti jagunud. Viimati juhtus see näiteks 1986. aastal. Preemiaid on Pina Bausch oma tantsuteatriga saanud veelgi. Üks neist saadi mullu maa-kuus Itaaliast ja see kandis koreograafi Aurel Millossi nime.

○ New Yorgi kuulsamaid, aga ka üks vanimaid kontserdikeskusi, kus muuseas on esinenud ka meie Rahvusmeeskoor, tähistab laialdaselt oma rajamise 100. aastapäeva. Täpne juubelipäev on 5. mai ja siis on ka pidustuste hari-punkt. Tähtpäevale on pühendatud oma 150 üritust. Juubelisari avati juba läinud aasta augusti lõpul. Esineb palju kuulsaid külalisorkestreid. On huvitav, et n.ö. päris-kontsertide kõrvale tuuakse juubelihoojaks „Carnegie Halli“ kuue ooperi kontsertette-

kanded. 26. aprillist 5. maini aga toimuvad suured juubelil-galakontserdid.

○ Jaapanlased panid aluse uuele pianistide konkursile — algatajaks ja korraldajaks on Hamamatsu linn. Hamamatsu esmakordne rahvusvaheline pianistide konkurs leiab aset 11 päeva jooksul tänava novembris. Välja pan-nakse kolm kaalukat preemi-at, neist esimese suurus on 2,2 miljonit jeeni. Konkursi aadress on avaldatud ajakirja „Neue Zeitschrift für Musik“ 1990. aasta 6. numbris. Tut-vuge.

ROCKMUUSIKAST

● Andrew Lloyd Webber, kes ligemale 20 aastat tagasi sai kuulsaks rockooperiga „Jesus Christ Superstar“, on oma loomingu pealt paremaks teenimiseks asutanud firma The Really Useful Group („Raudselt Kasutoov Grupp“), mille sissetulekud 1989 aastal olid 12 miljonit dollarit. Seni on Webberi menukaimaks teoseks olnud „Cats“ („Kas-sid“), millele on ühtekokku ostetud pääsmeid 900 milj. dollari eest. Ka teine helilooja teos „Phantom of The Opera“ läheb edukalt.

● Janet Jackson oli 1911 staar, kelle auks paigaldati Hollywood Boulevardile ni-meline tänavasillutise plaat.

Info väljaannete „Musik und Bildung“, „Music & Musicians“, „Musik“ ja hr. P. Kuuse põhjal.

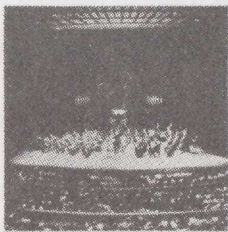

Photo: Jack Marmon

PINCHAS ZUKERMAN

RICCARDO MUTI

ALEXANDER SCHNEIDER

BRUNO GELBER

ROGER WEERT

RUDOLF KIRILJOV

TOKYO QUARTET

STEPHEN HOUGH

ANDREAS SCHIFFRÉ

JULIARD QUARTET

JOSHUA BELL

FREDERICA VON STADE

SHARON ISBIN

JULIAN BREAM

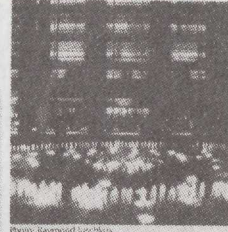

Photo: Raymond Suckley

PHILIPPE ENTREMONT

KATHLEEN BARTLE

YEUNG-WOOK KIM

GREAT PERFORMERS AT LINCOLN CENTER 1990-1991 SEASON

● W. A. Mozarti surmast möödub sel aastal 200 aastat. Selle tähtpäeva auks esitab New Yorgi Lincoln-tsentser tema kõik teosed. Plaani elluviimise eest kannavad hoolt keskuse nn. püsiesinejad, kui ka mitmed külalis-interpreedid. Sündmus algas 27. jaanuaril ja jääb kestma 1992 aasta augustini. Keskuse püsivkoosseisudest osalevad New Yorgi Filharmoonikud, Metropolitan Opera, New

Yorgi City-ooper, Chamber Music Society, Juillard-School ja Great Performers at Lincoln Center oma kontserdisarjadega. Lisaks organiseerib Performing Art Library näitusi ja Film Society teema-kohaseid õhtuid. New York City Ballett on lubanud ette valmistada mõned koreograafi-programmid Mozarti muusikale, lisaks loodavad korraldajad ka School of American Balletti kaasalöömisele. Mainitud Great Performers-sarja organiseerijad on ka näitle-

jaid keelitanud endaga koos töötama, reageeringud sealt-poolt on ka paljulubavad.

○ „Metropolitan Opera“ võtab mängukavva 10 Mozarti ooperit, neist „Võlulöödi“ uuslavastuses. 17 ameerika koori korraldavad ühiselt Mozarti liturgilise muusika „minifestivali“. Paljud kontserdid ja etendused kantakse üle televisiooni vahendusel kogu Uhendriikidesse.

KLAVERISAATJA — INIMENE VÕI KOERANÄSS

Chicagos uurisin äärmise tähelepä-nuga *Renata Tebaldi*¹⁴ kontserdi kuu-lutust. Ma leidsin sealt tema nime; siis saali oma, impressaario oma, aja, kuupäeva, piletihiinad. Ma lugesin sealt kava, mis oli detailselt kirja pandud, kuid selle kunstniku nime, kes lauljatar partnerina lauluõhtul, kus klaver eluliselt vajalik, kaaste-gev on, ma ei leidnud. Juhuslikult sain teada, et saatma pidi *George Fa-varetto*¹⁵ — üks parimaid klaveri-saatjaid Itaalias.

Igal aastal teen ma loenguturnee Ameerikas ning naudin seda jäägi-tult; mitte ainult selle sõbralikkuse ja soojuse pärast, mida mulle osuta-takse kõigi poolt, vaid et kuulajate-poolne initsiatiiv on mulle väga väärtuslik. Kuid miski ei suudaks mind panna Ameerikas ühtki lauljat saatma, sest minus puudub vagur alistuvus sellega kaasnevat ano-nüümsust taluda.

Oletame, et üks dirigent või pia-nist-solist on end juhuslikult pakkun-d Tebaldi laulude õhtule saatjaks — kas ka tema nimi jääb siis kontser-dikuulutusel mainimata? Vastupidi, kõigele lisaks palutakse temalt nõu-olekut tema nime samaväärsel kom-bel nähtavale toomiseks kui Tebaldi oma. Niipalju kui ma tean, laseb *Renata Tebaldi* end alati *Favoretto*l saa-ta, kuid esineb ka lauljaid, kes pike-malt mõtlemata keelduvad selles ras-kes ja nõudlikus töös väljatreenitud inimesest ning hoolimata ebamuga-vusest alistuvad soovile omada part-nerit kuulsa klaverivirtuooši või di-rigendi nool.

Võib-olla peitub siin ka leevenda-vaid asjaolusid. Võib mõista seda ka-su, mida noorele *Elena Gerhardtile*¹⁶ andis tõik, et tema debüüdil Inglis-maal oli klaveri taga kuulus dirigent *Artur Nikisch*¹⁷, sest laia publikut tõmbas esijoones ligi uudishimu nä-ha-kuulda üht suurt muusikut nii ebatavalises osas.

Kui *Kathleen Ferrier*¹⁸ mulle rää-kis *Bruno Walteri*¹⁹ ettepanekust saa-ta teda lauluõhtul Edinburghis, tervit-tasin seda mõtet soojalt, kuna mulle oli selge, et võin ühendusest selle suure dirigendiga heidab oma sära ka noorele inglise kunstnikule.

Mõistetavalt tunneb noor lauljatar, et esineda kontserdilaval koos maa-ilmakuulsa mehega on tema karjääri-le suureks ergutuseks. Kuid on raske mõista, miks mõni tuntud ja kuulus laulja eelistab kutselisele saatjale ebaprofessionaalset.

Ühe *Hilde Güdeni*²⁰ heliplaadil (saatja *Friedrich Gulda*²¹) retsensioo-ni juures tabas *Alec Robertson*²² naelapea pihta, kirjutades: „On ülla-tav, et praegusel ajal pole kontsert-pianistide ja dirigentide tegevusel piire, antud juhul nende tegevuse suhtes saatjana; ülesanne, mis aru-saadavatel põhjustel neil ainult osa-liselt õnnestub“. Loomulikult mängib *Gulda* sellel heliplaadil väga ilusasti, kuid saadab vähem hästi; ta kasutab liig palju pedaali ega taba kogenud saatja nüansse.

Algus „Scripta Musicalia's nr. 16. 1990. a.

Kas *Hilde Güdeni* kuulsus suurenes partnerluses soolovirtuoošiga? Ar-van, et mitte.

Loomulikult on igaüks, kes suudab sõrme klaviatuurile panna, täis auah-nust saata *Elisabeth Schwarzkopfi*²³.

Elisabeth Schwarzkopf

Tema nimi on unelmaks kõigile, te-maga töötamine on rõõmuks, ma kü-sin endalt vaid, kas neil kunstnikel — *Edwin Fischeril*²⁴ või *Walter Giesekingil*²⁵, kui nad temaga laule lindistasid, või *Furtwängleril*²⁶, kes saatis teda ühel lauluõhtul *Salzbur-gis* (täiesti avatud kaanega klaveril, nii et ta kauni laulu summutas) — tekkis mõte, et nad pole lauljatarile selliseks toeks nagu inimene, kes on pühendunud ainult sellisele musit-seerimise alale.

Peatükke ja katkendeid

GERALD MOORE'i

raamatust

„KOLAN MA LIIG VALJULT?“

¹⁸ Ferrier, Kathleen (1912—1953) — inglise alt, kontsert- ja oratooriumi-laulja. Sajandi keskmise perioodi parim alt.

Kathleen Ferrier

¹⁹ Walter, Bruno (B. W. Schlesinger; 1876—1962) — saksa päritolu amee-rika dirigent. Alustas ooperidirigen-dina, hiljem Leipzigi *Gewandhause-orkestri* dirigent. Peale emigreeru-mist Saksamaalt elas USA-s, kus töö-tas paljude orkestrite juures ja ka *Metropolitan Opera* dirigendina.

²⁰ Güden, Hilde (s. 1917) — austria sopran. Õppis Viinis O. Ire juures. Viini Riigiooperi solist, külalis- ja kontsertesinemised paljudes Euroo-pa maades ja USA-s.

²¹ Gulda, Friedrich (s. 1930) — austria pianist ja helilooja. Õppis Viinis. 1946. a. peale Genfi konkursi võit-mist algasid kontsertreisid nii Euroo-pas, Ameerikas kui ka Aafrikas. Tema repertuaar hõlmab kõigi ajas-tute klaverimuusikat. Tegev ka jazz-pianistina.

²² Robertson, Alec (s. 1892) — ingli-se muusikakirjanik. Õppis Londonis (R. A. M.), töötas kantori ja organis-tina, keeleõpetajana, heliplaadifir-mas *His Master's Voice*. 1939—52 töötas NBC muusikaosakonnas.

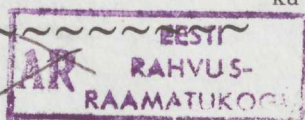
²³ Schwarzkopf, Elisabeth (s. 1915) — saksa sopran, õppis Berliinis, kus de-büteeris ka ooperilauljana 1938. a. Alates 1943. a. Viini Riigiooperi solist. 1951. a-st elab Londonis. Kontsert- ja kammerlauljana reisi-nud ja esinenud palju ja kõikjal suu-re eduga. Oma aja nimekamaid sop-raneid, eelkõige Mozarti ja R. Straus-si interpret.

²⁴ Fischer, Edwin (1880—1960) — šveitsi pianist ja muusikakirjanik. Rahvusvaheliselt tuntud Bachi, Beet-hoveni ja Brahmsi interpreedina.

²⁵ Giesecking, Walter (1895—1956) — saksa pianist. Oma aja tähelepanu-väärsemaid kontsertpianiste, esma-joones Mozarti ja prantsuse impres-sionistide loomingu interpreeterija.

²⁶ Furtwängler, Wilhelm (1886—1954) — saksa dirigent ja helilooja. Berliini Riigiooperi, Leipzigi *Gewandhauseorkestri* ja Berliini Filhar-moonikute peadirigent. Palju esine-nud välismaal. Nii interpeedina kui ka heliloojana hilisromantik.

järgneb...

From The Motion Picture "A HARD DAY'S NIGHT"
A Hard Day's Night

CHORDS USED IN THIS SONG:

JOHN LENNON and
 PAUL McCARTNEY

ÕO PÄRAST RASKET PÄEVA

J. Lennon — P. McCartney

C / F / C // Bb / C //
 It's been a hard day's night And I've been working like a dog.
 // F // C // Bb // C //
 It's been a hard day's night, I should be sleeping like a log.
 // G7 // C // F7 // C //
 But when I get home to you I find the thing that you do Will make me feel al - right.
 // C // F // C // Bb // C //
 You know I work all day. To get you money to buy you things
 // F // C // Bb // C //
 And it's worth it just to hear you say You're gonna give me ev'rything.
 // G7 // C // F7 // C //
 So why I love to come home 'Cos when I get you alone you know I'll be o - kay.
 // Em // Am // Em // //
 When I'm home ev'rything seems to be alright,
 // C // Am // Dm // G7 //
 When I'm home feeling you hold - ing me tight, tight, Yeah.
 // C // F // Bb // C //
 It's been a hard day's night And I've been working like a dog.
 // F // C // Bb // C //
 It's been a hard day's night, I should be sleeping like a log.
 // G7 // C // F7 // C //
 But when I get home to you I find the thing that you do Will make me feel al - right
 // C // F7 // C // F // Bb // C //
 You know I feel al - right, You know I feel al - right.

Alguš eelmises „Muusikalehes“

● Olite hiljuti **TERRY WOGAN SHOW** (Inglise populaarne telesaad — toim.) külaliseks, kus oli näha küll Teie huumorimeelt, kuid ei saanud kuulda häält?

See oli lühike intervjuu, kuid ma nautisin seda. Laulda ei lasknud mul eelolev kontsert, kus mul oli publiku ees suur kohustus, pidin ennast hoidma.

● „DECCA“ on välja lasknud Teie uusi salvestusi. Olete rahul?

Võib-olla just viimasega neist (Tut-tu Pavarotti — toim.) Muide, teen neile ka uusi lindistusi — „Rigolettost“, „Trubaduurist“ jm.

● Olete öelnud, et „Boheem“ ja „Armujook“ on teie lemmikooperid, sest nad sisaldavad parimaid lüürilise tenori partiiisid. Aga soolokontserdil, milline stiil või helilooja Teile enim meeldib, sobib?

Ma olen alati arvanud, et minu häälele sobib kõige paremini Donizezzi. Armastan väga ka Mozartit ja Verdit.

● Kui kaua laulate päeval häält lahti?

15–40 minutit, sõltuvalt hääle olukorrast. Täna oli mu hääl vormis, nii et läks vaid veerand tundi — pärast seda harjutasin.

● Ja kui etendust ei ole, kas siis harjutate kauem?

Mitte eriti, kui hääl on korras.

● On Teil mingeid erilisi hääleharjutusi, mida võiksite soovitada algajatele lauljatele?

On küll — kuid see sõltub ju sellest, mida just on plaanis arendada. See on pikem teema.

● Pavarotti ja puhkus?

Oo jaa, ma kavatsen nüüd nädal aega ilusasti puhata ja siis lindistan „Rigoletto“. Veel kaks nädalat — pärast seda kohe kaks kontserti. Siis 3-nädalane paus. Pärast seda hakkam jälle tööle — lähen Bilbaosse „Boheemi“ tegema.

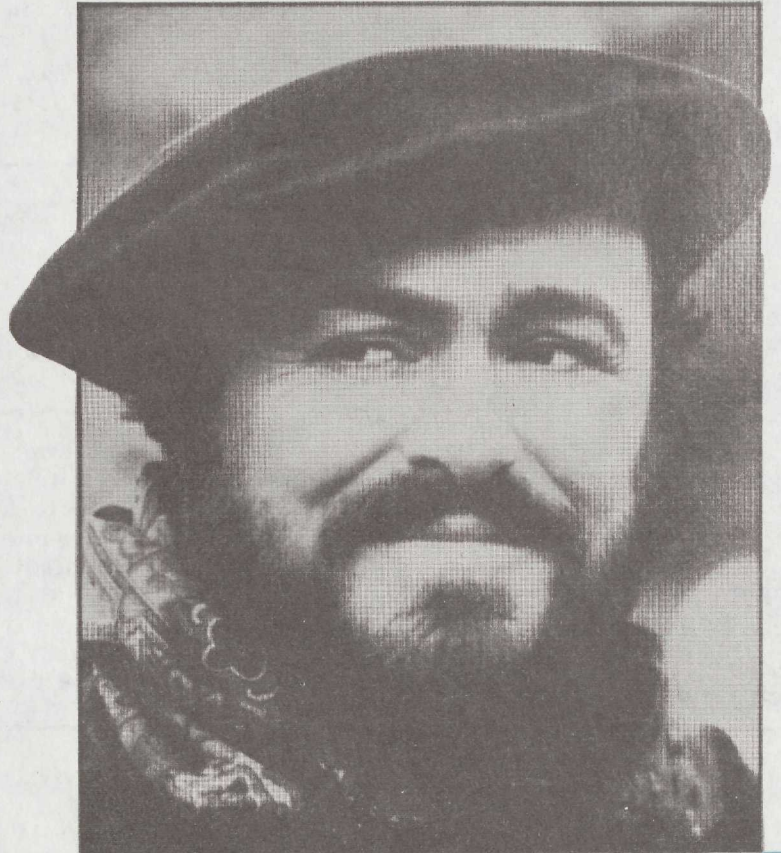
● Milline hääletüüp Teile enim meeldib?

Minu jaoks peab see kahtlemata tenor olema. Muide, te vist teate, Carreras oli täna õhtul siin.

● On teada Teie austus Caruso vastu. Kas tema on Teie iidol?

Jaa, ta on kõikidel aegadel suurim olnud.

PAVAROTTI TAPAB HUNTE

Vastab **LUCIANO PAVAROTTI**

● Viimane küsimus. Olete aktiivselt osalev heategevuses. (senj. Pavarotti on ühe heategevusorganisatsiooni president — toim.) Mis ajendab Teid selleks tegevuseks? Teate, vaatan vahel inimestele otsa ja tunnen, et olen nende ees süüdi, et mul nii hästi läheb. Ehk sellepärast siis.

Üks näide Pavarotti ettevõtmistest

GIUSEPPE VERDI on kord öelnud (loodetavasti naljana): „Kui imepärane võiks ooper olla, kui seal poleks ühtegi lauljat“. Saatus ei lasknud tal iialgi nautida L. Pavarottit.

* * *

Scripta Musicalia 19&20 numbris on märges ühe PAVAROTTI plaadi suure populaarsuse kohta, mis ületas mõnda aega isegi kommertsžanri iidoleid. Nüüd on samaga hakkama saanud Pavarotti—Carreras—Domingo ühiskontserdist salvestatud plaat. Muide — kui mujal staarid rinda pista tavaliselt ei taha, siis nende meeste puhul veel teinegi näide — pea üksteise järel on nad kõik salvestanud Donizezzi „Armujooi“.

Väljaannete „Sovetskaja Kultura“ ja „Music & Musicians“ põhjal

● Materjal 1,5 aasta vanune

GUINNESSI REKORDID HONORARID

● Kõrgemini tasustatud tenoriks läbi aegade peetakse Enrico Carusot (1873—1921), kes teenis kokku circa 9 miljonit dollarit. Naislauljatest on tipus Amelita Galli-Curci (1882—1963) 3 miljoni dollariga.

● Kõrgem keskmine piletihind on pärit hoopis kaugest minevikust. 1880. aastal maksid ameeriklased „rootsi ööbikuks“ kutsutud Jenny Lind'ile tema kontserdi pilete eest 653 dollarit tükist.

● Kõik see kahvatab tänapäeva popmuusikute „müügihinna“ kõrval D. Bowie (s. 1948) küsis ja sai 1983. aastal ühe kontserdiesinemise eest 1,5 miljonit dollarit. Bruce Springsteen (s. 1949) teenis vaid ühe hooajaga 116 miljonit dollarit. Selle tulemuse „pani paika“ Michael Jackson (s. 1958) — teenistus 1989.

aastal 150 miljonit dollarit. Muidugi tasakaalustab tulemusi dollari väärtuse suur langus.

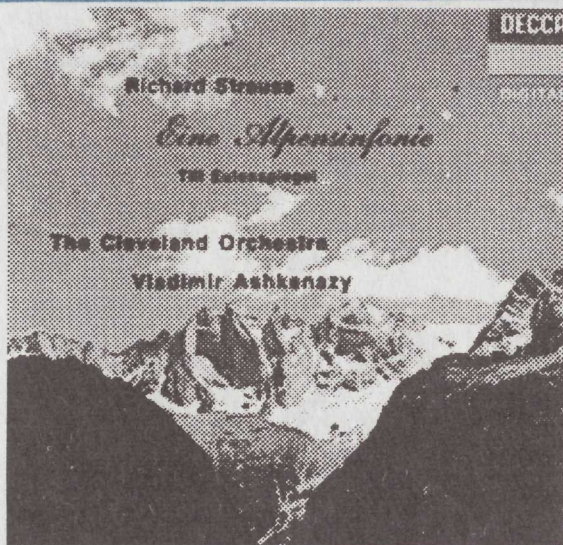
M. Jackson

HUVITAVAKS TÖOTAB KUJUNEDA...

Eesti Muusikakogude Ühenduse (esialgse nimevariandiga Eesti Muusikafondide Assotsiatsioon) kokkusaamine teisi-päeval, 19. märtsil kell 11.00 Tallinnas Heliloojate Majas (Lauteri 7, hotell „Olümpia“ kõrval). Jaanuari lõpul asutatud organisatsioon, millesse kuuluvad nii asutus- kui individuaalkogud, kavatab arendada kirjastustegevust, anda välja Eesti noodikirjanduse bibliograafia 1918—1940, Eesti diskograafia 1901—1940, samuti Eesti muusikakogudes leiduvate teatmeteoste annoteeritud nimestiku (viimane ainult liikmetele). Plaanitud on organiseerida heliplaatide ja nootide-raamatute vahetust, tagada liikmetele soodne paljundamis- ja lindistamisvõimalus. Tekkimas on kontaktid välismaa partneritega, varsti on näiteks plaanis kohtuda soome muusikakogude esindajatega. Seekordsel kokkusaamisel valitakse juhatus ja kinnitatakse programm läbiaastateks. **Võetakse vastu uusi liikmeid. Esimesel aastal on soodustatud liikmemaks.**

Tule!

Info: 449-245 Rahvusraamatukogu
514-580 Konservatooriumi raamatukogu

Alpisümfooniast

Viimasel ajal on Richard Straussi „Alpisümfooniast“ ilmunud mitmeid uusi plaadistusi. Kõlaliselt tundub soomlaste „Rondo“ kriitikule väga hea 5-aasta vanune **Haitinki ja Concertgebouwnorkestri** variant, kuigi värske salvestus **Zubin Mehta'lt ja Berliini Filharmoonikutelt** on tehniliselt parem. Kuid puudu näikse jäävat avarusest — Berliini Filharmoonia on siiski lindistuse jaoks raske paik. **Vladimir Askenazy Clevelandi orkestriga** tundub kriitikule aga kõige richardstraussilikum.

„SM“ 1990. a. 13. ja 14. numbris peab Linnar Priimägi eesti muusikateaduse lameduse peapõhjuseks sügavama filosoofilise mõttekultuuri traditsioonide puudumist. Parafrapeerides võtaksin enesele julguse väita, et eesti uuema heliloomingu popslikkuse peapõhjuseks võiks pidada juba nimetatud eesti muusikateaduse lamedust. Elame muust maailmast ärälõigatuna juba üle poole sajandi ega oska enda olukorda parandada teisiti kui musta valgeks rääkides või rõhudes abstraktsele „eksootilisusele“. Idealseerime oma mahajäämust ja püüame kõigile tõestada, et seesama mahajäämus ongi meie muusikakultuuri olulisemaks väärtuseks.

Olles küll kaugel lootusest, et situatsioon eesti uuema heliloomingu edenemiseks võiks paraneda kiiresti, juhiksin ma ometi tähelepanu mõningatele ideedele, mille realiseerimine tähendaks tunduvalt edasiminekut.

Kõigist katsetest hoolimata puudub meil kahjuks senini regulaarsele uuema muusika esitamisele orienteeritud institutsioon. Nii meie helilooja, interpreet kui ka kuulaja on pideva ebastabiilsuse tingimustes loobunud soovist kirjutada, esitada või

Probleeme meil on, on

A. Kallastu

SM — „Scripta Musicalia“

kuulata muusikat, mis nõuab kõigilt osapooltelt suuremat süvenemist kui lihtne klassikalise kavaga reakontsert. Paljugi muutuks, kui suudetaks kujundada traditsioon, millele kõik asjasthuvitatud võiksid toetuda. Ajalugu pole meile kitsi õpetust jagama. Tundes näiteks Arnold Schönbergi Wiener Muusika Privaatesituste Ühingu (Wiener Verein für musikalische

Privataufführungen) tegevuse põhiprintsiipe, seda, kuidas on korraldatud uue muusika festivalid näiteks Varssavis ja Kuhmos (Soome), oleks võimalik leida oma lähenemine nii ideelises kui administratiivses mõttes.

Planeeritud kõrgetasemelist muusikasündmust tuleb hakata ette valmistama vähemalt 4—5 aastat varem. Ürituse kvaliteedi määrab ära õigesti ajastatud, kompleksse teabe hulk (asja kohta käivad noodid, helisalvestised, muusikauurimuslike monograafiade ilmumine, artiklid ajakirjanduses jms.). Ühe olulisema löigu nimetatud kompleksis hõivab muusikakirjastamine. See ei ole ainult autoriõiguste ostmine ja muusikakirjanduse väljaandmine. Eelkõige on see reaalseks väljundiks loometegevusele. Lahendades tehnilisi probleeme, annab see loojale tööks vajaliku turvalisustunde. Üldse, ühendused „looja—produtsent“ võiksid eesti kultuurikontekstis saada igapäevasteks nähtusteks.

Kirjastamise osas püüab mainitud rolli täita vastloodud kultuurifirma „Fratres“ muusikakirjastusgrupp,

KOMMENTAARIDEGA KONKURSIPÄEVIK

Tallinnas toimus 27. veebruarist 7. märtsini Heino Elleri nim. I viiuldajate konkurs. Sellesse ajavahemikku mahutus kolm väga nõudliku kavaga vooru. Osavõtjaid oli 23, neist enamuse eesti interpreetid. Kuid oli ka 4 viiuldajat Lätist, 2 Leedust ja 1 Soomest. Esimest vooru võis kuulda Matkamajas ja seal kõlanu põhinõuded andsid minimaalselt valikuvõimalusi: esitada tuli Bach'i Partita (valida sai kahe vahel), kaks Paganini kapriisi vabal valikul (vali, kuidas oskad, kergelt ikkagi ei leia) ja H. Elleri Fantaasia sooloviimule. Kolme päeva jooksul, mil toimus I voor, laotus kuulajate ette üsna selge pilt võistlejate tehnilistest ja muusikalistest võimetest — Bach'i teoste sisuline sügavus ja Paganini tehniline komplitseeritus andsid igaühele end näidata mõlemast küljest. Lisaks Elleri Fantaasia, kus juba pealkiri tekitab kuulajas vastavaid ootusi.

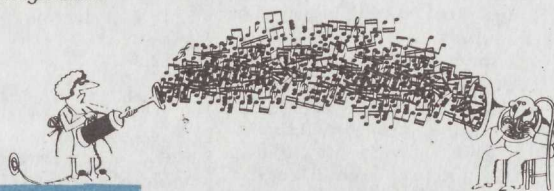
lk. 8

TÖTT JA NALJA

aastakümnete tagant

Vali sõna. Üks edev, aga uhke komponist Lodi tuli kord kuulsa klaverimängija Fieldi juurde Moskva selle aastasaja algul. Lodi palus Fieldi, et ta enese uut laulu „Mozarti surm“ võiks ette mängida. „Armas isand Lodi“, ütles Field ja ei tõusnud tooliltki üles, „kui Mozart oleks Lodi surma pääle laulu teinud, siis kuulaksin küll, aga nüüd jätke mind paremini rahule“.

Franz Liszti elust jutustatakse järgmist. See kuulus klaveri kuningas oli teist korda Peterburgis, ja keiser Nikolai laskis teda ette mängima tulla. Kesk mängu nägi Liszt, et keiser tema mängu ei kuulanud, vaid ühe oma kindraliga juttu ajas. Liszt mängis küll veel edasi, aga et keiser ei kuulanud, jättis ta korraga mängu seisma ja tõusis üles. Kõik panid imeks, mis see pidi olema, ja keiser laskis küsida, miks kunstnik enam ei mängi. Liszt vastas leekiva näoga: „Kui Keisri-Majesteet kõneleb, siis peab iga teine vait olema“. Nende sõnadega läks Liszt saalist välja. Aga keiser ei pahandanud mitte, vaid saatis teisel päeval Lisztile ilusa kingituse.

Mittemuusikaalased materjalid ehk Mittemustmullavöönd

TAIMEDE MÕJUTAMINE MÕTETEGA

Hr. Brier otsustas järele vaadata, kas taimi saab mõistusega mõjutada. Katseks valis ta toataimed, mis on mõtetele väga tundlikud. Ta kasutas valedetektorit, et mõõta taimede aktiivsust. Siiski ei õnnestunud lõplikult tõestada, kas elav kude oma aktiveerumisega vastab inimtõele, kuigi tõenäosus paistis olevat suur. Ilmselt võivad taimed signaale vastu võtta mingi erakordse kuuenda meele abil ja ilmselt on ka inimesel võime kesken-dumise abil taimega ühendust pidada.

Vivian Miley kiskus kivirikult kaks lehte. Ühe pani ta öölauale, teise elutuppa. Ta keskendas oma tahte lehele öölaual, elutoa lehe jättis hooletusse. Neli nädalat hiljem oli elutoa leht ammu kuivanud, öökapi leht aga ikka veel roheline. Saladuslik vägi paistis eiravat looduse seadust ja hoidis lehte peaaegu täie tervise juures. Vogel kordas katsed kolme jalakalehega. Ta pani need klaasplaadile voodi kõrval. Kuu aja jooksul igal hommikul pööras ta tähelepanu kahele neist, julgustades neid oma armastuse palvega. Tähelepanuta jäänud leht kuivas varsti, teised jäid elujõuliseks. Paljude palvetamiskatsete tulemused on negatiivsed. Arvatavasti ebaõnnestuvad katsed nendel, kes alateadlikult mõtlevad, et taimede poole palvetamine on absurdne.

Negatiivsete palvetega on kõige raskem känguma panna sisu. Kas on see eriline õnn või on nisul mingi eriskummaline elujõud? Mõned uurijad on täheldanud, et inimesed arendavad välja oma negatiivse mõtte ja palvejõu niisama hästi kui positiivse. Ebasoovitavatele taimedele räägivad nad siis tungivalt, et nood ei kasvaks. Nii võibki taimi kiduma panna. Tulemused näitavad nii negatiivse kui positiivse palvemõtte mõju, mida tajuvad taimed ja mis demonstreerib taimede salapärasest psüühilist võimet vastata inimese säärastele mõtetegevusele. Siiski hoiatavad parapsühholoogid, et mõtte kasutamine hävitaval otstarbel toob hävitamishimulisele kahju. Näiteks Paul Beck kuulutab: „Ma ei soovigi ju surma, selle asemel soovin kiiret kasvu seda võrset ümbritsevale rohule.“

J. Witmani raamatust „Taimede hingejõud“ („Aed“)

Vandaalid / Mõistete ajaloost

Nii nimetati germaanlaste hõimu, kellest on esimest korda juttu tehtud I saj. m.a.j. pärit ajalookroonikates. Algselt elasid nad Oderi keskjooksul. II sajandil, vajades suuremat eluruumi (võrdl. Hitleri ettekäändega) alustasid nad koos teiste germaani hõimudega liikumist lõunasse. Aastal 429 ületas umbkaudu 50—80 000 inimesest koosnev laager kuningas Geiserichi juhtimisel Gibraltari ja vallutas sealse roomlaste provintsi, asutades oma kuningriigi (praeguse Tuneesia territooriumil). Siit tehti edaspidi rüüsteretki Vahe-mere kallastele ja saartele. 455. a. m.a.j. õnnestus neil vallutada Rooma ning tervelt 14 sealviibitud päeva jooksul hävitada valimatult kõike ettejuhtuvat. Hukkusid väga paljud kunsti- ja ajaloomälestised. Siit ongi alguse saanud mõista **vandalism**, millega tähistatakse arutut, ramedat laastamistööd ükskõik mis eluvaldkonnas. Nii hakati sõna pruukima 18. saj. lõpust. Vandaalide järgi on oma nime saanud ka üks Hispaania maakondi — Andaluu-sia.

E. Jazovitski raamatust „Rääkige õigesti“

OSTAN...

- heliplaate, noote, linte
- heliplaadi-, noodi- ja postmarkide katalooge
- kodu- ja välismaiseid bibliograafilisi nimestikke ja teatmikke

MUUA...

- 2—3 lintmagnetofoni (Jupiter 203, Astra 110, Nota 203-1 nõukogude I, kõrgema klassi või välismaise lintmagnetofoni vastu
- heliplaate ja -linte ja vanu (ka XIX saj.) piibleid A. Saareste sõnaraamatu või klassikaliste muusika heliplaatide vastu
- spordi- ja loodusteemalisi, Eesti Vabariigi-aegseid ja teisi vanu marke muusikaalaste markide või postkaartide vastu

JURDEMAKSE VÕIMALUS RAHASI!

Tallinn 34, pk. 996 Rein

„FRATRES“ — SEE ON

1. kirjastamine (noodid, raamatud, ajakirjad, bukletid, laulikud jm)
2. ürituste (seminaride, workshop'ide, kontserdite, peoõhtu eeskavade) korraldamine
3. heli- ja videosalvestised
4. muusikariistade valmistamine
5. muusikaraamatukogundusalane tegevus
6. kaubastamine (sortiment moodustub eelnevates punktides toodust + komisjonikaubandus, sh. elektroonika. Turustamisele tuleb ka teiste firmade toodang.

KONTAKTEERU!

„Fratres“/ Tln. 34 pk. 996 või
E, T, N 514-580

Kui I voorus olid esitatava kava piirid üsna ranged, ja kogu muusika kõlas sooloviilule, siis II voor pakkus valikuvõimalusi hoopis rohkem ning viiuldajale oli toeks kontsertmeister. Siin mängis olulist rolli suurvormi õnnestunud valik ja hea koostöö pianistiga. II voozu kavast ei puudunud ka Elleri muusika — kohustuslikuks oli „Männid“ viiulile ja klaverile ja veel üks pala vabal valikul.

Konkursi põnevamaks momentiks kujunes leedulanna Irma Belickaite ja meie viiuldaja Leho Ugandi „duell“.

Saatuse tahtel tõmbasid nad järjestikused esinemisnumbrid ning seetõttu tuli eriti selgelt esile kahe tubli viiuldaja täiesti erinev isiksus ja muusikanatuur. Seda enam, et juhulikult mängisid nad üht ja sama Bachi Partitat, Brahmsi sonaati ja ka üks Paganini kapriisi juhtus olema ühine. Kuigi žürii andis väga üksmeelselt esimese preemia leedulannale, võis nii mõnigi oma südames anda eelise Ugandile. Eelkõige köitis tema intellektuaalne, sisuliselt põhjendatud mäng. See ei ole mingil juhul etteheide žüriile, sest viimase töö tugines avalikule hindamisele: igäüks võis näha, mis hinde keegi pani. Žürii üksmeelt näitab selgelt fakt, et pärast kolmandat voozu hääletati võitjad välja kümne minuti jooksul.

Natuke torkas südamesse žüriiliikme Paulius Juodišiuze märkus, et konkursil ei kõlanud Heino Elleri põhilised suurteosed viiulile ja ta avaldas lootust, et see väga järgmine kord parandatakse. Muudu hindas Leedu Konservatooriumi dotsent kogu Baltikumi muusikaalu arengut positiivselt.

Väga erinevaid arvamusi võis kuulda konkursi üldise taseme kohta. Žürii liikmed kiitsid selle delikaatselt heaks või perspektiivikaks, kuid võis näha ka ninakirtsutajaid ja kuulda üsna teravat kriitikat. Kriteerida oligi küllalt, kuid samas tuleb anda au nii noortele interpretidele, kes

MUUSIKALISED TUNNID.

- E 18.03 I PR** „Koorifestivali eel“. Saate autor Toivo Ojaveski.
- T 19.03** Sven Grünbergi loominguavarustel. Heliloojat küsitleb Riho Bauman.
- K 20.03** Lauleldusest „Uku ja „Vanemuine“ ooperini „Tasuleegid“. Saate meie esimese tõelise ooperibassi Benno Hanseni 100. sünniaastapäevaks teeb Heino Pedusaar.
- N 21.03** Tähemäng. VII voor.
- R 22.03** Tallinna Konservatooriumi sümfooniaorkestri kontserdil. Kuulete Heino Elleri, M. Raveli ja J. Brahmsi loomingut.
- L 23.03** Lemmikpalu Modest Mussorgski loomingust.
- P 24.03** Orientaalitud. Kuidas musitseerivad samojeedid. Saates vestlevad P. Vähi ja Triinu Ojamaa.
- E 25.03** „Jumalaema Maarjast muusikas“ (kordus). Saates vestlevad Helju Tauk ja Tunne Kelam.
- T 26.03** „Kuidas siis oli?“. Muljeid estoonlaste pikast esinemisreisist.
- K 27.03** Kalju Karaski lauluteed.
- N 28.03** Evan Ziporyni mõtte- ja muusikamaailm. Saate USA klarnetistiga teeb Margit Peil.
- L 30.03** Ansambel „Clemencic Consort“ esitab anonüümseid laule Püha Mariast.
- P 31.03** Vanamuusika tund. H. Schützi Taaveti psalme esitab Dresdeni Kreutzkoor Rudolf Mauersbergeri juhatusel.

JÄLGIGE KA III PROGRAMMI!

- T 19.03** 19.00 — Kannatusaja muusika. Cypriano de Rore — Passio Domini Nostri Jesu Christi Secundum Johannem. Esitab Huelgas Ensemble Paul van Neveli juhatusel. D. Buxtehude — Membra Jesu Nostri. Esitavad Monteverdi koor ja inglise Barokksolistid John Eliot Gardineri juhatusel.

- N 21.03** 18.00 — Arvo Leiburi viiuliõhtu esimese osa ülekanne „Estonia“ kontserdisaalist.
- 19.00 — Oh seda kena kevadet. Omakultuuri õhtu ülekanne Estonia teatrist.
- L 23.03** Muusika valib Linnar Viik.
- 10.00 Mahedad tuuled Count Basie'lt ja tema orkestrilt.
- 11.00 Kuuehäälnelaul. Esineb ansambel „Take 6“.
- 12.00 Kaunitar saksofoniga. Musitseerib Candy Dulfer.
- 12.30 Soojad seitsmekümendad — ansamblid „Eagles“, „Deep Purple“ ja „The Moody Blues“...
- 13.45 Muusikat basskitarristilt Jonas Hellborgilt.
- 14.15 „The Soul Cages“ — Sting aastal 1991.
- 14.45 Muusikaalu aastatel 1941 ja 1991. Võrdleb Mare Põldmää.
- 16.07 Laule Fred Astaire'i kuulsamatest aegadest esitab Peter Skellern.
- 16.30 Esineb ansambel „The Notting Hillbillies“.

- P 24.03**
- 9.00 Talvest kevadesse läbi A. Vivaldi muusika.
- 10.00 Laulud Annie'le. Esinevad James Galway ja inglise Rahvuslik orkester Charles Gerhardti juhatusel.
- 10.30 Kuulsaid aariaid esitavad Plácido Domingo ja Los Angelesi Filharmoonia orkester Carlo Maria Giulini juhatusel.
- 11.15 Bizet-Stšedrini „Carmen-süit“. Esitavad „Moskva Virtuosoosid“ ja Armeenia Riiklik Kammeransambel Vladimir Spivakovi juhatusel.
- 12.00 L. van Beethoveni Suur Fuuga op. 33 B-duur. Esitab Fitzwilliam-kvartett.
- 12.20 Norra ja saksa rahvamuusikat.
- 13.00 Musitseerib John Michael Talbot.
- 13.30 Kate Bushi kummaline maailm. Laule plaadilt „Never for ever“.
- 14.00 Ansambel „Chicago“ aastail 1974 ja 1984.

- E 25.03**
- 18.00 Ulekanne „Estonia“ kontserdisaalist. Peep Lassmanni klaveriõhtu. Kõlab O. Messiaeni „20 pilku Jeesuslapsel“.
- T 26.03**
- 18.00 J. S. Bach — Mattheuse passioon. Esitavad La Chapelle Paris, Collegium Gent Vocale, dirigeerib Philippe Herreweghe. Solistid on Howard Crook, Ulrik Cold, Barbara Schlick, Rene Jacobs, Hans Peter Blochwitz, Peter Kooy. Saate autor on Toomas Siitan.
- K 27.03** Eesti Filharmoonia kammerkoor esitab: K. Penderecki — Stabat Mater, D. Scarlatti — Stabat Mater.

NB! Reedel, 29.03 I programmis kell 19.50 — Suure Reede kontserdi ülekanne Soome linna Hettast.

ETV

- E 18.03** 20.00 — „Estonia“ teater põhjamaades.
- T 19.03** 22.00 — Kontserdistuudio. Muusiku mälestuseks.
- K 20.03** 18.05 — W. A. Mozart ... Georg Ots (ETF 1969)
- N 21.03** 11.55 — **Eesti Kultuuri Päeva avamine.**
00.00 — Oõmuusikat. P. Vähi „Müstiline ühinemine“.
- R 22.03** 20.30 — P. Tšaikovski — Variatsioonid rokokoo teemale.
23.25 — Laulab Annika Tõnuri
- P 24.03** 15.45 — Heli jälg. Benno Hansen ja Olga Mikk-Krull.
18.05 — NYD '91. „Michael Gordon Philharmonic“, II

STV I

- N 21.03** 16.05 — Rokistuudio. Lisa Stansfield.
- R 22.03** 23.05 — Laulavad Lou Reed ja John Cale.

STV II

- L 23.03** 15.55 — Ansambel „Dire Straits“.

olid suutelised läbi töötama aukartustäratavas mahu materjali. Puudusid ju enamusel taolised kogemused ning sellest paigast vaadatuna polegi tulemus nii halb. Kui selline üritus jääb traditsiooniks, küllap paraneb ka üldtase.

Ja pärast III voozu, mille kavast oli kontsert viiulile orkestriga, kuulutati välja võitjad: I koht — Irma Belickaite (Leedu), II koht — Leho Ugandi (Eesti) ja III koht — Signe Šteimane (Läti). Lisaks veel eripreemiad: Olga Voro-

nova kui noorim osavõtja, Irma Belickaite kui parim Elleri teose esitaja ning Sergei Osokin kui parim kontsertmeister (Läti).

Konkursil käis Margit Peil

TAASKOHTUMISENI!

TEADMISEKS JA TÄITMISEKS

Laekuv käsikiri võiks olla eesti- või võõrkeelne. Artikli jms. pikkus on kuni 15 lk., arvustusel kuni 3 lk. Muud vormid kokkuleppel toimetusega (geniaalsete sähvateste korral pole kokkulepet vaja). Töö palume esitada masinakirjas, kahe-

kordse reaavahega, u. 15,5 cm rida, soovitatavalt 2 eksemplaris. Palume lisada ka kaks lühilugu (5–6 lauset): artikli resümee ning andmed enda kohta. Töö lõppu eraldi aadress, telefon.

Võite saata ka ainult andmeid teie meelest avaldamist vääriva materjali kohta, ideevõimalusi, huvitavat mitte-

muusikaalast materjali.

Varuks rahaliseid ning muudki põnevaid tasutamismoodused (autori valikul). Kõik väljamaksed kuu lõpul. Suurpreemiad kaks korda aastas.

Toimetuse retsenseerib ja tagastab käsikirju valikuliselt.

Peatoimetaja: Mart Vainu

Muusikaleht

Tellimishind 9.80
(5.30 pooleks aastaks)
Tellimine aastaringself.
Tell. nr. 530. Trk. „Oktoober“
1 trp. Tir. 3000.

VÄLJAANDJAD:
KULTUURIFIRMA „FRATRES“
EESTI MUUSIKAUHING
Tallinn 34 (200034), pk. 996.
Teisipäeval ja neljapäeval
14.30–16.00 514-580